

«ΔΗΓΜΑ – ΔΑΓΚΩΜΑ ΑΠΟ ΦΙΔΙ. ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΠΟΛΙΤΕΣ»

Σύνταξη : Νοσοκομειακός Φαρμακοποιός και επιστημονική ομάδα (υπεύθυνη ΕΝΛ και ιατρικό προσωπικό). Εκ μέρους του ΓΝΦ – Ιούνιος 2019.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ :

1. Χαρακτηριστικά ενδημικών ειδών στην Ελλάδα που αποτελούν κίνδυνο για τον άνθρωπο.
2. Τρόπος αναγνώρισης ύποπτου δήγματος φιδιού.
3. Προνοσοκομειακή αντίδραση σε περιστατικό δαγκώματος φιδιού.
4. Οδηγίες πρόληψης δαγκώματος φιδιού.
5. Βιβλιογραφία

1. ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΕΝΔΗΜΙΚΩΝ ΕΙΔΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΠΟΥ ΑΠΟΤΕΛΟΥΝ ΚΙΝΔΥΝΟ ΓΙΑ ΤΟΝ ΑΝΘΡΩΠΟ

Τα φίδια, σύμφωνα με επιστημονικές επισημάνσεις, επιτίθενται στον άνθρωπο μόνο όταν νιώσουν ότι απειλούνται, π.χ. στην περίπτωση που κάποιος τα πατήσει.

Το 10% των φιδιών είναι δηλητηριώδη και πολύ σπάνια το περιστατικό δαγκώματος καταλήγει σε θάνατο. Τα δήγματα φιδιών είναι συνηθέστερα στις εύκρατες και τροπικές περιοχές, όπου οι άνθρωποι ασχολούνται με χειρωνακτικές εργασίες. Στην Ελλάδα είναι έντονη η παρουσία τους από την αρχή της Άνοιξης και όλο το καλοκαίρι .

Στην Ελλάδα απαντώνται τα εξής είδη που είναι δηλητηριώδη (και δεν είναι όλα όσα απαντώνται στη χώρα μας) :

- ♣ Κοινή οχιά (Vipera ammodytes) (το αρσενικό ονομάζεται Αστρίτης και είναι γκι απόχρωσης)
- ♣ Οθωμανική οχιά (Vipera xanthina) ή Έχιδνα η ανοιχτόχρωμος (καφέ χρωματισμός)
- ♣ Οχιά της Μήλου (Vipera Lebetina) – ενδημεί στη νήσο Μήλο-Κυκλάδες
- ♣ Αστρίεις ή Βουνίσια οχιά (Vipera berus) – απαντάται στην οροσειρά Ροδόπης
- ♣ Νανόχεντρα (Vipera ursinii) ή Μικρή Οχιά – απαντάται στην οροσειρά της Πίνδου

Η διάκριση των δηλητηριωδών από τα μη δηλητηριώδη είδη φιδιών δεν είναι εύκολη.

Οι οχιές χαρακτηρίζονται από κυλινδρικό σχήμα, χρώμα σταχτί προς καφέ και καλύπτεται από λέπια. Στη ράχη το φίδι έχει σκούρα σχέδια σε σχήμα τεθλασμένης

γραμμής. Το κεφάλι τους είναι κάπως τριγωνικό και έχουν μεγάλους άνω κυνόδοντες. Φέρουν επίσης ένα κέρατο που υψώνεται στο μπροστινό μέρος της κεφαλής τους, το οποίο είναι ελαστικό και μαλακό. Το κέρατο αυτό δείχνει διαγώνια μπροστά.

2. Τρόπος αναγνώρισης ύποπτου δήγματος φιδιού.

Το δηλητήριο διοχετεύουν στο θύμα τους μέσω των δυο μεγάλων μπροστινών δοντιών τους. Η τυπική δηλητηριώδης συσκευή των φιδιών αποτελείται από ένα ζεύγος αδένων - ένας σε κάθε πλευρά της κεφαλής, κάτω και πίσω από τον οφθαλμό - που επικοινωνούν με τα κοίλα εμπρόσθια δόντια της άνω γνάθου.

Το δάγκωμα από μη δηλητηριώδες φίδι δεν προκαλεί ιδιαίτερα προβλήματα. Αντιμετωπίζεται όπως ένα απλό τραύμα. Αντίθετα, το δάγκωμα από δηλητηριώδες φίδι είναι μια ιδιαίτερα επικίνδυνη κατάσταση. Ο άνθρωπος που δαγκώνεται από φίδι,

νιώθει τη στιγμή που φτάνει το δηλητήριο του φιδιού στην πληγή ένα διαπεραστικό ισχυρό πόνο.

Είναι σχετικά εύκολο να ξεχωρίσουμε το δάγκωμα της οχιάς, καθώς αφήνει στο δέρμα του θύματος δύο έντονα αποτυπώματα δοντιού, και προκαλεί άμεσα ισχυρό πόνο και πρήξιμο.

Τα πρώτα συμπτώματα μετά το δήγμα

Οίδημα, άλγος και εκχύμωση μπορούν να εμφανισθούν εντός λεπτών στο σημείο της έγχυσης του δηλητηρίου. Εάν δεν εμφανισθεί οίδημα ή άλγος εντός 30 λεπτών μετά την προσβολή, πιθανά δεν έγινε έγχυση δηλητηρίου από το φίδι. Το οίδημα ενδέχεται να συνεχίζει να αυξάνει για 24 ώρες.

Η υπέρταση, η αδυναμία, ο ιδρώτας τα φρύκια, η ζάλη, η **ναυτία και ο έμετος** είναι κάποια συστηματικά συμπτώματα. Το δηλητήριο προκαλεί μεταβολές στην αναπνοή και σε μικρότερη έκταση, μεταβολές στην νευρομυϊκή αγωγιμότητα (μούδιασμα). Στη σοβαρή δηλητηρίαση, το πνευμονικό οίδημα είναι συχνό, ενώ μπορεί να παρουσιαστεί **αιμορραγία σε εσωτερικά όργανα**.

Σημεία παρατήρησης:

- Πρήξιμο και έντονος καυστικός πόνος γύρω από το δήγμα.
- Αλλαγή του χρώματος του δέρματος γύρω από το τραύμα.
- Μουδιάσματα της γλώσσας, του στόματος και παράλυση του δαγκωμένου άκρου.
- Ναυτία και έμετος.

- Ασθενικός σφυγμός, χαμηλή αρτηριακή πίεση, αδυναμία.
- Μαζική εφίδρωση.
- Σπασμοί.
- Πονοκέφαλος.
- Διπλωπία (Διπλωπία σημαίνει ότι ο πάσχων, ενώ προσηλώνεται σε ένα συγκεκριμένο αντικείμενο, βλέπει δύο είδωλα).
- Πυρετός με ή χωρίς ρίγος.
- Μυϊκός τρόμος.

Η σοβαρότητα των συμπτωμάτων εξαρτάται από την ποσότητα του δηλητηρίου που έχει εγχυθεί.

3. ΠΡΟΝΟΣΟΚΟΜΕΙΑΚΗ ΑΝΤΙΔΡΑΣΗ ΣΕ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΟ ΔΑΓΚΩΜΑΤΟΣ ΦΙΔΙΟΥ

Σκοπός προνοσοκομειακής αντιμετώπισης : Η καθυστέρηση της απορρόφησης του δηλητηρίου.

Επιτόπια αντιμετώπιση: Τα αρχικά (προνοσοκομειακά) μέτρα πρέπει να αποσκοπούν στην **ταχεία μεταφορά του θύματος σε υγειονομική μονάδα**, κρατώντας το όσο το δυνατόν ακίνητο, για να περιοριστεί η συστηματική εξάπλωση του δηλητηρίου.

Η ΠΡΩΤΕΣ ΑΝΤΙΔΡΑΣΕΙΣ :

1. Ανάλογα με τη θέση του τραύματος, αφαιρούμε άμεσα υποδήματα, κάλτσες και κοσμήματα, γιατί θα υπάρξει οίδημα (πρήξιμο) του σκέλους
2. Δε προσπαθούμε να προκαλέσουμε εκροή αίματος κόβοντας τοπικά ή ρουφώντας στο σημείο δαγκώματος. Αυτό θα προκαλέσει εντονότερο πόνο και βλάβες στους ιστούς. Μόνο το 6% του δηλητηρίου ενδέχεται να απομακρύνουμε με αυτό το τρόπο, καθότι αυτό μεταφέρεται μέσο της λέμφου. Είναι σημαντικό να μη γίνεται οποιαδήποτε τομή με μαχαίρι ή λεπίδα γύρω από την περιοχή που έγινε το δάγκωμα του φιδιού, ούτε προσπάθεια αναρρόφησης με συσκευή ή με το στόμα, του δηλητηρίου από το σημείο εισδοχής.
3. Ακινητοποιούμε το άκρο που έχει δεχθεί το δήγμα, γιατί έτσι επιβραδύνεται η εξάπλωση του δηλητηρίου.
4. Δεν εφαρμόζουμε περίδεση στο σημείο . Η περίσφιξη μπορεί να προκαλέσει ιστική νέκρωση. Σε καμιά περίπτωση δεν πρέπει να εφαρμόζεται έντονη πιεστική περίδεση που να αποφράσσει τις αρτηρίες
5. Η ψύξη ή η θέρμανση του άκρου που έχει δεχθεί το δήγμα δεν επιτρέπονται.
6. Να μη χορηγούνται οποιαδήποτε φάρμακα και να αποφεύγεται να δίνεται οτιδήποτε από το στόμα στον ασθενή χωρίς συμβουλή από γιατρό. Η χορήγηση οινοπνευματώδους ποτού στο θύμα επίσης δεν επιτρέπεται.
7. Πλένουμε το τραύμα με ήπια αντισηπτικά (π.χ σαπούνι με νερό , οξυζενέ κλπ).

Δεν πρέπει να χάνεται πολύτιμος χρόνος για κινήγι και θανάτωση του φιδιού και ούτε να ρισκοκινδυνεύει οποιοσδήποτε για το σκοπό αυτό. Μόνο εάν εύκολα έχει θανατωθεί το φίδι μπορεί να μεταφερθεί κάτω από ασφαλείς συνθήκες για σκοπούς

αναγνώρισης. Όμως χρειάζεται μεγάλη προσοχή, διότι τα νεκρά φίδια μπορούν να δαγκώσουν λόγω αντανεκλαστικών και μετά τη θανάτωσή τους.

4. ΟΔΗΓΙΕΣ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΔΑΓΚΩΜΑΤΟΣ ΦΙΔΙΟΥ.

ΤΑ ΠΡΟΛΗΠΤΙΚΑ ΜΕΤΡΑ ΠΡΟΣ ΑΠΟΦΥΓΗ ΔΑΓΚΩΜΑΤΟΣ ΑΠΟ ΦΙΔΙ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΟΥΝ ΤΑ ΕΞΗΣ:

1. Μεγάλη προσοχή στις κινήσεις ή αποφυγή παρουσίας, σε χώρους στους οποίους είναι δυνατόν να κρύβονται φίδια, όπως κάτω από βράχους, σωρούς ξύλων ή κορμούς δέντρων, σε άγρια βλάστηση και δάση ή κοντά σε νερό. Να μη χρησιμοποιούνται τα χέρια για μετακίνηση αντικειμένων που πιθανόν να κρύβουν φίδια.
2. Ενδυμασία με μακριά παντελόνια και μπότες στο περπάτημα σε χώρους που μπορεί να υπάρχουν φίδια, χωρίς να φαίνονται, όπως σε περιοχές με ψηλά χόρτα ή άλλη βλάστηση που εμποδίζουν την ορατότητα. Η χρήση ενός μακριού μαστουνιού ή άλλης ράβδου, για χτυπήματα στο έδαφος, μπροστά από εκεί που κάποιος πρόκειται να πατήσει. Αυτό μπορεί να προειδοποιήσει και να απομακρύνει κάποιο φίδι που υπάρχει, αλλά δεν φαίνεται.
3. Εάν δείτε φίδι απομακρυνθείτε! Πολλά δαγκώματα φιδιών γίνονται όταν τα θύματα δοκιμάζουν να περιεργαστούν, να ενοχλήσουν ή να προκαλέσουν κάποιο φίδι.
4. Μην προσεγγίζετε ένα φίδι για να το εξετάσετε. Μην το αγγίζετε ακόμη και εάν σας φαίνεται νεκρό. Μην ξεχνάτε ότι υπάρχουν φίδια που μπορούν να σας δαγκώσουν, ακόμη και ώρες μετά το θάνατό τους.
5. Τα παιδιά, τα οποία κινδυνεύουν περισσότερο από τα δηλητήρια των ερπετών, πρέπει να διδάσκονται για τα φίδια, τη συμπεριφορά τους, τους χώρους που διακινούνται και ζουν και για τους τρόπους αποφυγής τους.
6. Ο πιο αποτελεσματικός τρόπος απώθησης των φιδιών θεωρείται η αποψίλωση και ο καθαρισμός κτημάτων και αγροικιών (όπου είναι και τα περισσότερα κρούσματα). Συσκευές απώθησης των φιδιών (όπως το θείο) ενδέχεται να εγκλωβίσουν το ζώο εντός της σημασμένης περιφέρειας.
7. Οι γάτες κάνουν καλή δουλειά για όσους δεν θέλουν να έχουν «ανεπιθύμητους επισκέπτες».

Όταν βρισκόμαστε σε αγροτικές περιοχές, θα πρέπει πάντα να φοράμε κλειστά παπούτσια και κάλτσες, να μην ανασηκώνουμε πέτρες με γυμνά χέρια, να αποφεύγουμε να πλησιάζουμε τις σχισμές σε βράχους και τα σημεία με ψηλή βλάστηση.

5. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ :

1. Warrel, David A , “Guidelines for the management of “snake-bites” WHO Library Cataloguing-in-Publication data , India 2010

2. Γαρουφάλη Μ. “Δήγματα-Δαγκώματα φιδιών” , Περιοδ. Ιατρικά Θέματα – τεύχος 7, Απρίλιος 2016 [διαθέσιμο στο : http://www.oga.gr/attach/iatrika7.pdf?fbclid=IwAR0HXc_twH8pMT4oaKUmDe5qQ3xta1ZeSgYhu037uSfTcEqwe5CZVFrRncM. Πρόσβαση : 20/6/2019]
3. Λαμπρίδης Α. «Πώς αντιμετωπίζουμε το δάγκωμα φιδιού» <https://www.iatrikodiavalkaniko.gr/el/content/%CF%80%CF%89%CF%83-%CE%B1%CE%BD%CF%84%CE%B9%CE%BC%CE%B5%CF%84%CF%89%CF%80%CE%B9%CE%B6%CE%BF%CF%85%CE%BC%CE%B5-%CF%84%CE%BF-%CE%B4%CE%B1%CE%B3%CE%BA%CF%89%CE%BC%CE%B1-%CF%86%CE%B9%CE%B4%CE%B9%CE%BF%CF%85> [Πρόσβαση : 20/6/2019]
4. Medlook «Δάγκωμα από φίδι: Τα πρώτα μέτρα αντιμετώπισης, η θεραπεία και η πρόληψη» Διαθέσιμο : <https://www.medlook.net/%CE%91%CF%84%CF%85%CF%87%CE%AE%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B1/2014-04-13-06-57-14-2498.html> [Πρόσβαση: 20/6/2019]